

Automatika a kontrola stereotypizace předsudků

Patricia G. Divine a Lindsay B. Sharp University of Wisconsin-Madison

Str. 61 – 87 Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination

Již v roce 1954 Allport tvrdil, že „lze obecně říci, že etnická nálepka vzbuzuje stereotyp, který vede k odmítavému chování“. Stereotypy jako takové začaly být považovány za kognitivní vzorce, které se snadno aktivovaly a poté se aplikovaly na členy stigmatizovaných skupin.

K aktivaci vzorců dochází bez námahy, když lidé přijdou do kontaktu se členy skupiny se nějakým předsudkem. Výzkumná literatura je skutečně plná důkazů, že předsudky často vedou ke zkresleným úsudkům a chování. Nedávno Fiskeová (1989) zopakovala Allportův návrh, když napsala: „Myšlenka, že předsudky jsou přirozené a adaptivní, dokonce dominantním způsobem chápání druhých lidí neznámá, že je to jediná dostupná možnost“

V tomto období vedoucí představitelé našeho národa uzákonili legislativu zakazující zjevnou diskriminaci a velkou proměnou prošly i společenské normy týkající se přijatelnosti stereotypů a předsudků. Většinové reakce jsou řízeny kombinací kontrolovaných, vědomě držených přesvědčení o skupinách a automatických, předvědomých stereotypních procesů a že tyto dva procesy jsou oddělitelné (tj. mohou fungovat a být měřeny nezávisle). Podle těchto modelů byly automatické procesy definovány jako procesy, které se odehrávaly bez záměru, úsilí, vědomí a bez zasahování do jiných souběžných kognitivních procesů.

Stručně řečeno, byli považováni za nedobrovolné a nevyhnutelné. Naproti tomu řízené procesy byly považovány za záměrné, pod kontrolou jednotlivce, namáhavé a vyžadující vědomé uvědomění. Ačkoli se věřilo, že řízené procesy mají omezenou kapacitu, byly považovány za flexibilnější než automatické procesy, a proto užitečné pro rozhodování a iniciaci nového chování. V praxi to, do jaké míry lze aktivaci a aplikaci stereotypů zabránit, nebo je jinak kontrolovat, má důsledky pro řadu sociálních a mezilidských prostředí, ve kterých mohou mít stereotypy vážné a likvidační důsledky, zejména pro ty, kteří jsou předmětem daných stereotypů. V souladu s tehdejšími a současnými modely kognitivní psychologie raná práce líčila automatické a řízené procesy jako vzájemně se vylučující procesy.

Některé z hlavních pokroků ve studiu automatiky ve stereotypizaci a předsudcích se objevily ve formě zpochybnění konkrétních předpokladů uvedených v modelu Divine (1989).

Prvním předpokladem, který byl zpochybněn, byla nevyhnutelnost aktivace stereotypu. Divine tvrdil, že aktivace stereotypů by byla stejně silná a nevyhnutelná pro všechny lidi, bez ohledu na jejich vědomé přesvědčení nebo uváděnou úroveň předsudků. Stereotypy se automaticky aktivují v přítomnosti členů skupiny.

Gilbert a Hixon usoudili, na jednom z jejich výzkumů, že pokud přítomnost „asijské asistentky“ automaticky aktivuje stereotypy, počet stereotypních dokončení by měl být ekvivalentní pro zaneprázdněné a nezaneprázdněné účastníky. Na rozdíl od automatickosti analýzy aktivace stereotypů Gilbert a Hixon zjistili, že kognitivně zaneprázdnění účastníci generovali méně stereotypních dokončení než účastníci, kteří nebyli kognitivně zaneprázdněni během úkolu dokončení slovního vyjadřování. Spencer, Fein, Wolfe, Fong a Dunn (1998) od té doby replikovali tento efekt pro stereotypy černochoů. Konkrétně účastníci výzkumu, kteří byli kognitivně zaneprázdněni, produkovali méně stereotypních dokončování po podprahovém

vystavení černošským obličejům ve srovnání s účastníky, kteří neměli další úkol zkoušet číslice.

Rasa má různé důsledky, pro různé lidi, na různých místech. Tato myšlenka byla již dlouho uplatňována v teorii a výzkumu zkoumajícím fenomén subtypování a nyní se zdá být nezbytná pro pochopení toho, kdy (a které) stereotypy by měly být automaticky aktivovány.

V jedné takové studii Kawakami, Dovidio, Moll, Hermsen a Russin (2000) zkoumali vliv tréninku na negaci stereotypních asociací souvisejících se skinheadskými a rasovými kategoriemi na následnou aktivaci stereotypů. Rozsáhlý trénink, zahrnující stovky pokusů vyžadujících zjevné popření stereotypů souvisejících se specifickou kategorií, snížil následnou automatickou aktivaci stereotypů a tento efekt byl pozorován 24 hodin po nácviku. Podobný longitudinální výzkum naznačuje, že vysokoškolský kurz diverzity má potenciál změnit automatické asociace studentů.

Jiný výzkum naznačuje, že pouhé vystavení kontrastereotypním příkladům nebo zapojení do kontrastereotypních obrazů může stejným způsobem ovlivnit automatické asociace.

Sociální prostředí obsahující stereotypní nebo kontrastereotypní příklady může ovlivnit automatická stereotypní přesvědčení. Ženy v sociálních kontextech, které se vystavovaly ženským vůdcům, s menší pravděpodobností vyjadřovaly automatická stereotypní přesvědčení o své vnitřní skupině. Implicitní vnitroskupinové zvýhodňování se objevilo i v prostředí malé skupiny, což naznačuje připravenost lidské mysli upřednostňovat svou vnitřní skupinu.

V souvislosti s těmito výzkumy vzniku automatických předsudků použily jiné studie vývojovou perspektivu, aby se dozvěděly více o původu a vývoji rasové předpojatosti v průběhu života.

Vysoké úrovně implicitního vnitroskupinového zvýhodňování byly patrné v mladém věku (6 let) a stabilní úrovně byly pozorovány napříč věkovými skupinami. Nicméně, ačkoli explicitní skupinové zvýhodňování bylo zpočátku u malých dětí vysoké, s vývojem klesalo a v dospělosti v podstatě neexistovalo. V souladu s disociačním modelem Devine (1989) tyto poznatky naznačují, že explicitní postoje související s rasou se v průběhu vývoje stávají méně předsudky, zatímco implicitní postoje se formují velmi brzy v životě a zůstávají vlivné.

Ačkoli běloši obecně projevují implicitní skupinové zvýhodňování, mnoho černošů nevykazuje podobnou preferenci ve skupině, ale spíše projevuje implicitní hodnotící preferenci pro bílé ve srovnání s černošy. Tyto poznatky podporují Devinovu (1989) úvahu, že automatické asociace odrážejí všudypřítomný vliv kulturních hodnocení spojených se sociálními skupinami.

POTLAČENÍ: VYKAZOVÁNÍ STEREOTYPŮ Z VĚDOMÍ

Jiný výzkum kontroly automatických předsudků se zaměřil na účinnost záměrných pokusů vyhnat z mysli nechtěné myšlenky nebo pocity (Wegner, 1994). Konkrétně ve snaze vyhnout se nechtěné zaujatosti se lidé mohou pokusit potlačit předsudkové myšlenky (Macrae, Bodenhausen a Milne, 1998; Macrae, Bodenhausen, Milne a Jetten, 1994; Monteith, Sherman a Devine, 1998; Monteith, Spicer & Tooman, 1998) a nahradit je více žádoucími rozptylujícími myšlenkami. Ačkoli se taková strategie může zdát rozumná, výzkum naznačuje, že pokusy potlačit stereotypní myšlenky často vedou k odrazovému efektu, při kterém se nechtěné myšlenky po potlačení stanou hyperpřístupnými

SAMOREGULACE: ZÁMĚRNÉ ZASTAVENÍ A NÁHRADA

Například pro člověka s nízkými předsudky by automatická aktivace a aplikace stereotypů byla obzvláště znepokojující, protože je v rozporu s rovnostářskými ideály.

Opakované potlačování stereotypních reakcí a implementace málo předpojatých přesvědčení by nakonec vedlo k internalizaci a automatické aktivaci málo předpojatých standardů namísto kulturních stereotypů.

SOCIÁLNÍ NEUROVĚDNÍ PŘÍSTUP KE STUDIU AUTOMATIKY A KONTROLY

Domníváme se, že hlavním důvodem, proč tomuto kroku byla věnována malá pozornost, je to, že tradiční nástroje sociálního psychologa – sebehodnocení, pozorování chování, úlohy zaměřené na reakční dobu jsou špatně vybaveny pro měření rychlých změn v základních kognitivních procesech.

Takové procesy však lze studovat měřením nervové aktivity a v posledních letech sociální psychologové aplikovali neurovědní metody k prozkoumání speciálních mozkových mechanismů, které jsou základem aktivace a kontroly rasové zaujatosti. Tento přístup nabídl nové pohledy na povahu automatického rasového zkreslení a jeho kontroly, které dosud nebyly možné. Toto úsilí bylo poměrně produktivní a řada studií prokázala, že ačkoli jsou automatické rasové předsudky aktivovány rychle, mechanismy kontroly mohou být nasazeny také velmi rychle a bez uvědomění nebo uvažování. Krátce uvedeme ukázkou těchto vzrušujících poznatků.

Například výzkum využívající metodologii úlekového mrknutí a studie funkční magnetické rezonance (fMRI) ukázaly, že amygdala, neurální struktura spojená s detekcí hrozby a učení strachu, byla silněji aktivována, když se účastníci dívali mimo skupinu (předpokládá se, že tato zjištění naznačují, že běloši automaticky vnímají neznámé černochoy jako potenciálně ohrožující a relevantní pro strach. V jiném výzkumu studie potenciálu souvisejícího s událostmi (ERP) zaměřené na narušení očekávání a mnohočetné kategorizace odhalily formy implicitního stereotypování a hodnocení v rychle aktivovaných vzorcích nervové aktivity.

Pomocí metod fMRI a ERP začala řada výzkumníků studovat kontrolu nervových komponent (stejně jako automaticitu) v meziskupinovém zkreslení.

Výzkum využívající fMRI k prozkoumání oblastí mozku spojených s automatickými a řízenými procesy v rasové zaujatosti je vzrušující, inovativní a zjištění jsou provokativní. Existují však některá důležitá omezení dosud provedeného výzkumu,

Ve studiích nebyla od účastníků vyžadována žádná aktivní kontrolní reakce, protože pasivně sledovali tváře (nebo posuzovali, zda se tváře objevily na levé nebo pravé straně obrazovky). I když je jasné, že došlo k aktivitě v oblastech mozku, o nichž je známo, že jsou spojeny se seberegulací, do jaké míry tato aktivita odráží stejný typ aktivní řízené regulace, když se něčí prepotentní reakce střetávají se zamýšlenými reakcemi (tj. jako když automatické meziskupinové předsudky konflikt s rovnostářskými reakcemi založenými na nepředpojatých hodnotách) přes předsudkové reakce musí počkat na budoucí výzkum.

Zabrzdit „předsudky“ může zahrnovat předvědomé mechanismy, které detekují potenciál selhání a nabírají potřebné řízené procesy k odvrácení zkreslené reakce a její nahrazení zamýšlenými reakcemi.

Celkově může zvážení alternativních forem rasové zaujatosti zlepšit prediktivní validitu a umožnit pevnější hypotézy o tom, jak by implicitní zaujatost měla ovlivnit chování.

Ačkoli nervové koreláty implicitních rasových stereotypů nebyly dosud stanoveny, ERP výzkum narušení očekávání založeného na stereotypech je konzistentní s neokortikálním (vs. subkortikálním) substrátem.

Většina literatury zkoumající automatické meziskupinové zkreslení a jejich regulaci se zaměřila na intrapersonální procesy (tj. Aktivují se implicitní zkreslení? Jsou tyto zkreslení tvárné? Lze takové zkreslení kontrolovat?). Nejdůležitější důsledky meziskupinových předsudků se však odehrávají v interpersonálních arénách, kde mohou být jejich účinky nejničivější. Před lety jeden z nás (Devine, 1998) tvrdil, že v oblasti s povahou a důsledky meziskupinových předsudků jako primárním zájmem je literatura poněkud zvláště zaměřena na intrapersonální procesy.

Vzhledem k tomu, že výzkum automatizace a kontroly meziskupinových zaujatostí postupuje kupředu, rádi bychom povzbudili výzkumníky, aby se stále více pohybovali od izolovaného sociálního vnímatele do mezilidského a dynamického sociálního světa, ve kterém nekontrolované používání stereotypů a hodnotících zaujatostí vede ke zhoubným účinkům pro ty, kteří jsou terčem meziskupinových předsudků.

Celkově může zvážení alternativních forem rasové zaujatosti zlepšit prediktivní validitu a umožnit pevnější hypotézy o tom, jak by implicitní zaujatost měla ovlivnit chování.